

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Бр. 7.

Београдъ 13. Фебруара.

1848.

ПУТОВАЊЕ

изъ Београда у Италију (аустријску) прошлогъ 1847. лѣта.

(Продуженъ.)

20. Академія красны умѣтностей. Пре е была школа милостинѣ (scoula della carita) и намастиръ милостиве браће; у овоме се био сакрио папа Александеръ III., кадъ е бѣгао одъ Фридриха црвенорадогъ. Сви живописи у нѣой принадлеже школи мѣтачкој (начини малана разлику се на школе) и есу одъ найвеће важности. Академія се дѣли на више сала у

а) Сали првой: Успеніе Богородице или одлазакъ Богородице у небо, одъ Тиціана. Икона е ова 25. стопа висока. Еданъ одъ найпревозходниі живописца, што се у свѣту видити може; и да Тиціанъ ништа друго него икону ову израдио нѣ, опетъ бы остао, као еданъ одъ найславниі познаты живописца. Садашній краљ Францускій послао е едногъ вѣштогъ Францускогъ живописца, да одъ иконе ове копію сними; то е Французъ посланный извршио и као што кажу за овай трудъ 4000. # добио; ал кадъ самъ исту копію видіо и съ оригиналомъ сравнио, колика е разлика између едногъ и другогъ посла; при свемъ томъ што се ономъ, кои е копію снимио, одрећи не може, да е свой посао вѣшто израдити потрудіо се. Св. Францешко и исподъ нѣга неколико светаца, одъ Францешка Бакаруга; позиванъ сс. Петра и Андрије, одъ Марка Бизанта; представлянъ Исусово у цркви, одъ Виктора Карпуча; Богородица на престолу, обколѣна одъ више светаца, одъ Јована Кр. Чиле; васкресенъ Лазарево, одъ Леандра Басана; св. Лаврентіе Ћустиніани, одъ Пардеиона; Богородица, Исусъ и неколико светаца, одъ Јована Беллина; васкре-

сенъ Христово, одъ Тинторета; Спаситель на преслолу окруженъ одъ више светаца: св. Якова, Доминика; богатый Амфинтрионъ; све одъ Боуифача; св. Марко ослобађава чудеснымъ начиномъ едногъ сужна, одъ Тинторета; свадба ханаанска, одъ Падованина; Богородица на престолу съ дѣтетомъ Исусомъ, око нѣи св. Иосифъ и више светаца, одъ Павла Веронескогъ. Среду плафона сале ките живописи Павла Веронескогъ. Четири живописи по кутовима есу одъ Доминика Калпаниола, едногъ одъ найбільи ученика Тиціановы.

б) Сала друга садржава у себи иконе найбільи садашњи живописца, одъ кои неки и сада живе. У овой сали види се проектъ за споменикъ Тиціану предложенъ одъ Канове; кои е после израђенъ и поставленъ за Канову, као што се види у цркви овдѣ подъ 12. опоменутой.

в) У сали трећей види се: Богородица са Исусомъ (дѣтетомъ), Богородица, Исусъ (дѣте) и неколико светаца, оба двѣ иконе одъ Боуифача; Богородица, одъ Јована Беллина; мали летећи анђели, одъ Пардеиона; двѣ главе, одъ Вандика; мудраци кланяю се Исусу, одъ Боуифача; глава старе жене, одъ Тиціана. У сали овой налази се Тиціановъ првый и последний посао. Овай последний представля Исуса мртва на крилу Богородице, око нѣ стое два апостола а подалъ одъ нѣи види се крсть, съ когъ е Исусъ скинуть. На овой икони одоздо пише: „Quod Titianus inchoavit, hoc Palma reverenter terminavit.“ (Што е Тиціанъ започео, то е Палма учтиво свршио.)

г) Галерія скульптуре (сликарства). У овой се налазе збирке за науку ове умѣтности. Има копія, кое представляю оригинале све, кое музеи у Риму, Наполю, Фиренци и Лондону имаю. Виде се такође огледи у нѣой многи умѣтника; као:

Гиберта, Сансовина, Михаила Анђела, Канове, осимъ парчади одъ буста и изреза одцѣплѣны: старіи и новіи найбольи; као копія главе едне, за кою се говори, да е Фидіасъ израдио. Копію е ову поклоніо академіи англійской краль Ђорђе IV.

д) Сала прва, гдѣ се налазе чланови академіе; она е искићена живописима Тиціановима. По зидовима су расположени мермери драгоцѣни, саливене одъ туча фигуре и изрези. Овдѣ се може примѣтити св. Јованъ крститель, изрезанъ у порфиру (камену) и малый споменикъ, у коме се чува десна рука Кановина.

е) Сала друга, у којој бораве чланови академіе, има икона: *Рафаила, Михаила Анђела и Леонарда да Винчи*.

ж) У сали новой виде се урнеци (modeles) одъ двѣ штатуе Кановине, представљаюће Херкула, кои убія Лика и Тозеа; живописъ великій (tableaux); уводъ у цркву Богородичинъ, одъ *Тиціана*; пѣња св. Марка као што е изгледала г. 1577., одъ *Ѓентила Беллина*; тайна вечера, одъ *Паула Веронескогъ*.

з) У одной одъ галеріа академіе красны умѣтностій виде се најстаріе иконе школе мѣтачке на дасци измалане. Посао овај најстаріи показуе, да су умѣтници мѣтачки поводили се у почетку по вкусу византинскомъ, докъ се одъ овогъ удалили и свой начинъ изумѣли и основали нису; ал' и ови старіи послови много су больи одъ оны, кое самъ видіо кодъ Цариграда у острову Халки, у капели одной, кою е сазідао и украсіо Алексіе Комненъ, императоръ (1081. — 1118.).

21. Кодъ цркве св. Рока, овдѣ подъ 14. наведе, налази се галеріа по истоме светцу названа. У овой се виде многи живописи *Тинторетомъ* израђени. У овой згради была е радіоница овогъ живописца, кои е између своіу живописца мѣтачки највише живописны послова изъ руке издао; тако: да се човекъ чудити мора, како е еданъ живописаць толико, па јошъ добры послова за време свога живота израђити могао.

22. Музеумъ Кореровъ. Има библиотеку, збирку стары новаца, оружја и живописа. Музеумъ овај заузима цѣлу едну кућу у великомъ каналу налазећу се. Међу живописима оригиналнимъ и одъ велики умѣтника Италијанаца и странски: Нидерландеза и Нѣмаца, израђенима, одликуе се особито Магдалина каюћа се, одъ *Гвидо Рени*. Цѣо музеумъ овај принадлежао е племићу мѣтачкомъ Кореру, кои га поклоніи вароши

Мѣткама и сада е истый музеумъ имаоство ове.

23. Арсеналъ. На овоме се налази овај познаты надписъ: „Si vis pacem, para bellum.“ (Ако хоћешъ да миръ имашъ, спреманъ буди за рать). Онъ има двѣ италијанске мѣлѣ, тако 2000. хватіи бечки у округъ; па е савъ зидомъ оплоћенъ. Зидати су га почели Мѣтчани 1504. године по плану архитекта *Адрие Пизана*, а зиданъ и распространяванъ е настављено до поздніи времена одъ више нѣи архитекта. У арсеналу се овомъ видити може:

а) Главна врата. Съ 4. колоне одъ мермера; штатуа св. Юстине; четири лава опетъ одъ мермера (донео ѿ е изъ Грчке 1697. дуждъ Морозини, прозваный Пелопонискій). Првый одъ лавова овы донешенъ е изъ Пиреа атинскогъ. Говори се, да е лавъ овај прављенъ за споменъ битке маратонске, тако 400. год. пре Христа. Другій е наћенъ на путу, водећемъ къ истой предпоменутой вароши, и кои е прављенъ тађође близу времену оногъ, кадъ е и првый. Два остала лава есу незнатніе важности.

б) Четири оружане сале. Споменикъ адмирала мѣтачкогъ „Емо“, последнѣгъ морскогъ юнака неставше републике, † 1792. год. Спроћу овогъ споменика налази се оружје Хенрика IV., краља францускогъ. Ово е оружје свое реченый краль поклоніо Мѣтчанима, кадъ е захтѣвао, да се упише у брой племића мѣтачки.

в) У арсеналу се налазе многе тезге, мѣста, на којима се лађе граде, као што се граде едначо. А све су ове тезге подъ кровомъ, да майстори у заклону радити могу.

г) Четири мѣста, гдѣ су лађе готове увучене, пливаюће на води.

д) Петъ велики топіоница за топове.

е) Шуна покривена за прављенъ ужета, 1000. стопа дугачка, 70. широка и 52. висока. Архитектъ ове быо е *Антонио ди Понте*.

ж) Сала модела (урнека). У овой се виде урнеци, како лађе воене различите величине изгледају.

з) Споменикъ грофа Шуленбурга, ѣенерала републике, кои е островъ Корфъ јоначки противу войске турске браніо и одбраніо, израћенъ 1747., налази се у авліи арсенала.

У арсеналу видіо самъ између осталы лађа, кое се у послу налазе, и фрегату Минерву. Многе се такође у арсеналу истомъ справе налазе,

нов се еднако набавляю и умножаваю. Како е изгледао Бучентауро, лаћница, на којој се дуждъ млѣтачкѣй свечано возіо, кадъ се вѣнчавао съ моремъ ядранскимъ, види се урнекъ у сали модела; одъ праве лаће бучентаура чува се за споменъ едно парче дрвета и показуе се.

24. У великомъ каналу налази се палата богатога барона Тревоза, племића млѣтачкога и сада кр. прускога конзула у Млѣткама. У овој се види: библиотека, много живописа особито сада живећи живописаца и двѣ штатуе одъ Канове израђене: Хекторъ и Аяксъ, сынъ Тенамоновъ. За ове двѣ штатуе кажу да е поменути баронъ славномъ умѣтнику дао 25.000 # цес.

25. У палати племића Галванъ, у кралѣвскомъ каналу, налази се више икона, израђены одъ Андрије Скиавона, које нисамъ пропустити могао, да све не видимъ, еръ е умѣтникъ быо нашегъ — славенскога — племена.

26. Болница варошка у Млѣткама може до 1000. болестника примити и своимъ приходомъ издржавати њ.

27. Домъ за приманъ и обдржаванъ людѣй налази се у острову св. Сервиліа. Може примити 250. лица. Сада њ има у истоме дому до 100. Бригу о овомъ дому воде калуђери римске цркве названи хоспиталци (угостители).

28. Кућа радиности (индустрије) варошке. У ову се примаю они, кои посла немаю, нити га добити могу, и њина дѣца до 10. година, те се у њој ране.

29. Сада се зида шпиталь милостинѣ за 500. сиромаша и немоћника, кои се посломъ ранити не могу, па ће се у овој кући, коя се зове и божія, ранити и обдржавати.

30. Палата патриарха млѣтачкога и његовы наноника налази се узъ цркву св. Марка. Она не тако велика и огромна, као што обично у Италији архиереи обитаишта имаю. Авліе нема. Алъ е опетъ згодно и вкусно начинѣна. Него

31. Семинариумъ патриаршескѣй, кодъ цркве св. Маріе спасительнице, естъ не тако велика, алъ чиста и особито лѣпо уређена зграда. Ходници у њој искићени су лѣцимъ бакрорезима. Простора има доволно за издржаванъ више стотина клирика.

(Далѣ слѣдуе.)

ПИСМО

блаженочившега вожда сръбскога Карађорђа
светопочившему владици црногорскоме Петру.

(Изъ архиве црногорске.)

Высокопреосвященѣйшій и Свѣтлѣйшій
Митрополите, и Княже Черногорскій

Милостивій Господине!

Любезнѣйша и многоуважаемая Ваша писанія *) коликѣ утѣшенія толикѣ и обнадеждованія даю ми, позднѣйше всѣхъ, чрезъ — Господина Савву Пламенца изъ Земуна примію самъ послѣ много времена по открытой Коммуникаціи выше Выдина подъ Праово на острову на Дунаву съ Россійскомъ войскомъ прешао е Вашъ посланецъ Господинъ Пламенацъ, и самномъ разговара се о нашимъ обстоятельствомъ и состоянію извѣстиће Васъ подробно: — ништа мене съ браћіомъ моіомъ толикѣ утѣшити не може и отъ Бошнячкога нападенія силнога, коликѣ толикѣ одбранити кромѣ крѣпкаго оружія храбрихъ Сербовъ Черногорцевъ и содѣйствіе Коммуникаціи съ нама. — Себе препоручая и весь родъ Сербскій у любовь и воспоминаніе, скорѣйшаго извѣстія ожидая съ отмѣнимъ высокопочитаніемъ пребывамъ. Высоко Преосвященѣйшаго и свѣтлѣйшаго Митрополита и князя Черногорскога милостиваго Господина

вѣрнѣйшій

У Логору
у Штубину (?)
13-гъ Іюнія 1807. год.

Черный Георгій Петровичъ
верховный вождъ Сербски.

КАКВУ НАМЪ ПОЛЗУ КНИГЕ ПРИНОСЕ.

Врло е лѣпа стваръ съ книгами ее дружити, еръ намъ оне грдно огледало свѣтскога позоришта показую, одгоняваюћи таму и мракъ нашега незнаня.

Кадъ представимо себи овај свѣтъ, на комъ мы живимо, да е, подобанъ ономъ океану, на

*) Похвално бы было, да се и послана писма нашегъ прославляюга владальца овога самосталнога горскога народа предъ свѣтомъ откряю! — Отношенъ овога мудрошћу и мужествомъ увѣнчаногъ, а оного тадъ польвишегъ се великога героя, кои е правомъ свѣтлономъ звѣздомъ Србима постао, важно бы было за нашъ милый родъ, да чята и увиди њову горећу свету любовь къ роду и отачаву! —

М. Медаковичъ.

ком' се изискуе, да са здравымъ разумомъ путуе, да да насъ бура, грозни мора таласи, између кои безне зјаю, непрогута и у пропасть не баџи: каквое бѣде, неволѣ и пужде на нѣму нису? каквое насъ зла крозъ цѣо животъ као сѣнь тѣло прате, и надъ главомъ се вию! Оваковое бѣде и зла, ако здравый разумъ са предосторожношћу и знанияма увѣчаныи имамо, као штитомъ пернатимъ одъ себе одбјамо, безбѣдно путуемо и сваку погубелну мрежу испредъ погу наши укланямо.

А одкуда ова благодатна способностъ и избраженя украшеностъ, одкуда се приобрьети, велимъ, може, него изъ прилѣжногъ читаня книжка, ерѣ су оне богато сокровиште найзрѣлии умова.

Читай дакле, любезный роде, книжке, ерѣ су оне благо, кое се нигда изгубити неће, чрезъ нѣи мы Бога и себе познаемо, чрезъ нѣи у савршенство долазимо, чрезъ нѣи изъ небыћа у быће приведени и вѣковѣчнымъ животомъ и свима благама обдарени бываемо, чрезъ нѣи на безсмртіе себе приуговоряемо, и тако се одъ остальи безсловесны животина разликуемо! —

Светоликъ Бескосиѣ.

ОБЗОРЪ КНИЖЕВНЫЙ.

У Бечу на св. Саву 1848.

Читао самъ како Срѣъ Николиѣъ оглашуе нове новине. Сретно му было! Онѣ лѣпо казуе шта су новине и шта треба да су; али е велико питањѣ: еда ли новине могу бити онаке данасѣ у насѣ? еда ли могу бити „место обштегъ разговора и договора“ гдѣ „право гласа плати морю сви народни писатели, кои су за лѣпый разговоръ и договоръ дорасли?“ еда ли такови „дорасли“ книжевници могу у нашемъ новинама казати што мысле, и то само о книжевиномъ стварима што мысле? За ово, я бихъ рекао, ние доста само паметь и воля редактора, него овдѣ треба јошъ много коешта друго. — А да ће се сва Српска книжевностъ око Биограда обртати, и по Биограду управляти, или, као што вели Срѣъ, да ће „средоточіе Свесрбскогъ книжества у Србиѣ“ бити, — то свакии Србинъ жели. И дай Боже да тако буде! пакъ зато е и мени мило, што Срѣъ обриче да ће око тога радити, „да се то средоточіе у Биограду утврди.“ Добро бы было да се увѣри, да ће и онда око тога радити ако се стане клонити оваехъ своихъ речн: *книжество, художество,*

отечество, воспитательце, основоположеніе, мѣниѣ, теченіе, средоточіе, жертва, число, честь die Ehre, часть der Theil, излазеке книжке, еданајстий, улоляваю се sie werden ersucht, признатема, копляма, оружіемъ (!!!) и т. д. — Свакоме првятељу нашега народа и зыка быће мило што Срѣъ вели: „зледаке се, да слоге ови новина буде одрешенъ, и да се онако изражава, као што Србинъ Србину говори, а не да се разговараю као преко толмача.“ Али ево веѣъ овдѣ я безъ „толмача“ не знамъ што е „одрешенъ слоге.“ Исто самъ тако едва „преко толмача“ разумно име овнемъ новинама; я нисамъ знао што ће реѣи: „просветне новине са државонародныиъ пратицеиъ,“ докъ внесу Словацн у своиемъ новинама явили за нѣихъ и име имъ превели овако: novini pre osvetu s prjevodčim po krajinach a národoch. И пратицеиъ (место пратилацеиъ) и раздеокиъ (м. разделекиъ) не валя колико и коуиъ (м. колауиъ). — Има на свѣту люди, кои желе само много книжке да се пишу, быле оне како му драго, и мысле да е то напредакъ у книжевности. Нама валя на опазу бити, да такове желѣ и мыслѣ и насѣ не попаду.

Ђ. Данчиѣъ.

КНИЖЕВНЕ ВѢСТИ.

* У правителственой штампариѣ у Београду штапа се сада едно врло важно дѣло, подѣ именоу: „Древности Српске у Светой Гори.“ А осимъ овога г. Димитриѣ Аврамовиѣъ дае штапати особито описанѣ „Свете Горе.“ Мы напредѣ веѣъ обраѣамо пажню свѣта славенскога на ова знаменита дѣла.

* Овдѣ у Београду бавѣиѣ се професоръ французскога зыка г. А. Винѣронъ издао е овы дана пѣсму, пуну поетичкога духа и лѣпе фантазіе, о смрти Маріе Луизе, бывше супруге Наполеонове и войводкииѣ Пармске. Пѣсма е штампана на 8-ку, стр. 4., подѣ насловомъ: „Vers sur la mort de sa Majesté l'impératrice Marie Louise et archiduchesse de Parme.“

* Г. Јосифъ Поклукаръ, професоръ богословски наука у Люблини, обявлюе, да е направіо некакву обшћу славенску азбуку, коя скупа приличн и за све зыке на свѣту. Онѣ позыва родолюбце, да ову азбуку одъ нѣга узму и на свѣтъ издаду. Награде тражи 1000. фор., кое ће новце, вели, на блага цѣли обратити.

* Професоръ српскога зыка у пловачкой академіи у Тресту, г. Чуликъ, превео е на италијанскій зыкъ найновіе дѣло нашега славнога владике црногорскога: „Горскій Виенацъ,“ и дао га е веѣъ штапати.

Учрединикъ Милошъ Поповиѣъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатниѣ у Београду.